7 nordiska berättelser

En årsberättelse från Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet 2013

20
13

7 nordiska berättelser

En årsberättelse från Nordiska rådet
och Nordiska ministerrådet 2013

7 nordiska berättelser

En årsberättelse från Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet 2013

Doi: <http://dxdoi.org/10.6027/ANP2014-701>

ISBN: 978-92-893-2696-4

ANP 2014:701

© Nordiska ministerrådet 2014

Redaktör: Bodil Tingsby

Redaktion: Bodil Tingsby, Niels Stern, Jesper Schou-Knudsen,
Heidi Orava, Louise Hagemann, Marita Hoydal och Michael Funch

Layout: Jette Koefoed

Omslagsbild: Jette Koefoed /ImageSelect m.fl.

Bilderna:

S. 5, 34: Johannes Jansson

S. 8: ImageSelect

S. 9–10: Niels Stern

S. 11: norden.org/Marianne Neraal

S. 12–13: © Glyn Lowe Photoworks

S. 14: Kulturstyrelsen och norden.org/Jesper Schou-Knudsen

S. 16–17: © Yvonne Haugen

S. 18–19: norden.org/Thomas Glahn

S. 21: Silja Borgarsdóttir Sandelin

S. 22: Kjetil Løite

S. 24, 26: Benjamin Suomela

S. 25: Mikko Kankaisto

S. 27: Bragi Þór Jósefsson

S. 28–29: norden.org

S. 30, 32, 33: Magnus Fröderberg

Typsnitt: Meta LF

Papper: Munken Polar

Upplaga: 1.200

Tryck: Rosendahls-Schultz Grafisk

Printed in Denmark

Nordiska ministerrådet

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Telefon (+45) 3396 0200

Nordiska rådet

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Telefon (+45) 3396 0400

Det nordiske samarbeidet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är en viktig partner i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet ska stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

www.norden.org

Förord	6
Nordisk Ministerråd åbner et vindue mod verden	8
Ånden, kødet og Nordlyset	12
Politik i øjenhøjde	16
Politik på 140 tegn	20
Tillsammans för tryggheten	24
Sammen mod Madspild	28
Fra hvid paverøg til moderne tv	32

Förord

Att det nu är riktigt spännande att arbeta med det nordiska samarbetet är något som en av oss måste konstatera med ett visst mått av vemod, medan den andre kan tacka sin lyckliga stjärna. Vi ska förklara oss närmare.

Våra respektive poster är tidsbegränsade, och om vi börjar med den ene av oss, Jan-Erik Enestam, så är det dags för mig att sluta som direktör för Nordiska rådet. Det sker efter ett avslutande år präglat av stor synlighet och en engagerande politisk debatt. Precis det som var mitt mål när jag antog utmaningen för sex år sedan. Så jag är mycket nöjd. Dessutom har försvars- och säkerhetspolitiken kommit upp på agendan, något jag arbetat med för att stödja.

För den andre av oss, Dagfinn Høybråten, ny generalsekreterare för Nordiska ministerrådet från och med mars 2013, erbjuder årets framgångar en plattform för nya och betydelsefulla initiativ. Aldrig tidigare har omvärldens intresse för Norden och det nordiska samarbetet varit större, och det kan bara stärka oss ytterligare.

När vi i år ska välja ut sju berättelser som ger en bild av året som gick blir den röda tråden bli

synlighet. En synlighet som signalerar förändring. Ingen kan längre tala om bakvatten när det gäller vår dialog med omvärlden. Den är digital, öppen och tillgänglig. Nu kan till exempel alla via "Open access" ta del av den kunskap som alstras i det nordiska samarbetet – gratis.

Vi tror också att omvärldens växande intresse för Nordens unika förmåga att samarbeta smittar av sig på oss själva. Ursäkt Jante, men vi har klarat den ekonomiska krisen bättre än andra och vi har byggt ett samhälle som erbjuder både bröd och skådespel. Vi kan verkligen känna stolthet inför det mottagande som kulturfestivalen NORDIC COOL fick i USA, och vi kan glädja oss över att utdelningen av Nordiska rådets priser från och med i år, och tack vare samtliga länders public servicekanaler, nådde en stor publik.

Som vi ser det kan ökad synlighet enbart skapa ytterligare förtroende för vad vi åstadkommer. I dessa sju berättelser möter ni människor som tack vare det nordiska samarbetet blivit berörda i sin vardag, prisats för sina insatser och stärkta i sin politiska gärning.

Jan-Erik Enestam

Direktör
Nordiska rådet

Dagfinn Høybråten

Generalsekreterare
Nordiska ministerrådet

NORDISK MINISTERRÅD ÅBNER ET VINDUE MOD VERDEN

Nordisk Ministerråd har med et nyt initiativ – Open Access – taget et stort skridt i retning af mere åbenhed og synlighed. Nu vil Ministerrådet fremover give åben og gratis adgang til alle sine publikationer. Til glæde for alle – også de studerende på University College Sjælland.

AF NIELS STERN

Nordic Nutrition Recommendations er en ny nordisk klassiker. Med sine over fem hundrede sider er bogen en af de mest gennemarbejdede og veldokumenterede udgivelser inden for ernæringsvidenskab på internationalt niveau.

Det er Nordisk Ministerråd, som finansierer det omfattende videnskabelige projekt, der ligger bag bogen. Ud over sin store forskningsmæssige værdi har den også helt konkret nytteværdi for forbrugerne. Det er nemlig den bog, der danner

baggrund for det kendte Nøglehulsmærke.

Sidste udgave af bogen solgte omkring 11.000 eksemplarer, og det er især studerende, der køber den. For Caroline Zeuthen på University College Sjælland er bogen med hendes egne ord lidt af en bibel:

– Jeg bruger den som opslagsværk, fordi den er rigtig godt struktureret og kort og præcis med mange gode tabeller og grafer. Især i forbindelse med opgaveskrivning er den helt uvurderlig, siger Caroline.

– Når man er studerende har man ikke så mange penge, og vi skal købe mange dyre bøger, som vi nogen gange alligevel ikke bruger ret meget. At få adgang til den digitale version vil være en utrolig stor hjælp, siger Caroline Zeuthen.

Til glæde og gavn for Caroline og alle hendes medstuderende bliver *Nordic Nutrition Recommendations* 2012 nu som noget nyt gratis og tilgængelig for alle i digital form til download. Det skyldes en ny publiceringspolitik i Nordisk Ministerråd, der betyder, at alle Ministerrådets publikationer fra og med juni 2014 skal være gratis og tilgængelige for alle – Open Access. Det er en god nyhed for Caroline:

– Når man er studerende har man ikke så mange penge, og vi skal købe mange dyre bøger, som vi nogen gange alligevel ikke bruger ret meget. At få adgang til den digitale version vil være en utrolig stor hjælp. Også fordi det er meget lettere at have bøgerne digitalt, ellers har man jo brug for en hel kuffert efterhånden, siger Caroline, der mangler halvandet år på Ernærings- og Sundhedsuddannelsen på University College Sjælland.

Men en Open Access version af bogen er også nyttig i et bredere demokratisk perspektiv, forklarer sygeplejerske og Ph.D. studerende på Nordic School of Public Health, Susann Regber:

– Fedme og overvægt har udviklet sig til et globalt problem for folkesundheden, som rammer både børn og voksne. Befolkningen i de nordiske lande har ikke været forskånet for den udvikling. Derfor er de nordiske ernæringsanbefalinger en vigtig kilde til information, som bør gøres så tilgængelig som mulig for alle borgere i de nordiske lande. Gennem Open Access kan alle på en hurtig og nem måde få del i den

viden, hvilket også ud fra et demokratisk og ligestillingsperspektiv er helt rigtigt.

En ny platform for nordiske publikationer

Til at understøtte Nordisk Ministerråds nye Open Access politik er sekretariatet og i første omgang syv af Ministerrådets institutioner gået sammen i et unikt projekt om en ny og moderne publikationsplatform.

FAKTA

Open Access projektet drives af Nordisk Ministerråds sekretariat sammen med NordForsk, Nordisk Energiforskning, Nordisk Innovation, NORDICOM, NHV, NordRegio og Nordens Velfærdscenter.

Den nye publikationsplatform åbner i foråret 2014.

Mere information om Open Access i Nordisk Ministerråd på www.norden.org/openaccess

– Fedme og overvægt har udviklet sig til et globalt problem for folkesundheden, som rammer både børn og voksne. Befolkningen i de nordiske lande har ikke været forskånet for den udvikling. Derfor er de nordiske ernæringsanbefalinger en vigtig kilde til information, som bør gøres så tilgængelig som mulig for alle borgere i de nordiske lande, siger Susann Regber.

På den nye publikationsplatform kan bøger som *Nordic Nutrition Recommendations 2012* findes side om side med rapporter og tidsskrifter om sundhed og velfærd, klima og miljø, forskning og uddannelse og meget mere. Alt sammen gratis til download. Den tekniske løsning baserer sig på såkaldt Open Source teknologi og drives af Uppsala Universitetsbibliotek.

Nogle af publikationerne vil desuden kunne købes i trykt form eller som e-bøger andre steder.

I dag ligger Ministerrådets publikationer spredt på institutionernes egne hjemmesider. Nu bliver de samlet ét sted. Det giver ikke kun mulighed for at søge i alle publika-

tioner på én gang, men også langt bedre distributionsmuligheder og dermed større synlighed.

Open Access er modernisering

Nordisk Ministerråds Open Access initiativ blev søsat i marts måned 2013 og bakker i hele sin udformning og indhold op om Ministerrådets igangværende moderniseringsarbejde:

– Da jeg kom til som generalsekretær, fik jeg i opdrag at modernisere Nordisk Ministerråd med udgangspunkt i at øge nytten af det, vi gør. Jeg skal sørge for, at de nordiske lande får meget igen for de betydelige ressourcer og den politiske energi, de investerer i det

nordiske samarbejde. Open Access er en naturlig del af dette moderniseringsopdrag, sagde Generalsekretær Dagfinn Høybråten i et interview til NordForsk Magasin 2013.

Den historiske baggrund for Open Access

Open Access begyndte egentlig som en bevægelse i det internationale forskningsmiljø i 1990'erne. Især forskere, bibliotekarer og politikere var utilfredse med de store tidsskriftsforlags konstant stigende priser og monopollignende status. Frem for alt fordi tidsskrifternes indhold og kvalitetssikring blev varetaget af offentligt finansierede forskere. Så noget var galt, syntes man, mens forlagene skovlede offentlige penge ind og bibliotekernes budgetter ikke længere kunne følge med.

Med udbredelsen af World Wide Web fra midten af 1990'erne fik Open Access bevægelsen et kraftfuldt redskab til sin rådighed. Nu var det pludselig muligt uden store omkostninger at dele sine forskningsartikler med kolleger – digitalt og uden om forlagene. Det udløste selvfølgelig intense konflikter.

Open Access i dag

Og kampen er endnu i gang, men til forskel fra tidligere er Open Access ikke længere en bevægelse. Det er en kendsgerning, som også forlagene har måttet anerkende. I dag er de store udfordringer snarere af praktisk art. Hvor meget skal forlagene betales for den service, de yder? Er der overhovedet brug for videnskabelige tidsskriftforlag, når alt kan distribueres digitalt via andre kanaler? Hvordan får man forskerne, der primært bekymrer sig om gennemslagskraft og kvalitet, til at støtte op

om Open Access? Hvordan skal man i det hele taget få en ny Open Access model til at fungere godt?

Nordisk Ministerråd har med sin nye Open Access politik allerede engageret sig i disse mange spørgsmål. Men meget mere kan gøres. De mange praktiske udfordringer omkring Open Access er generelt ens i de nordiske lande. Det virker derfor oplagt at se på samarbejdsmuligheder, og her kan Nordisk Ministerråd spille en vigtig rolle.

For eksempel når det drejer sig om at skabe overblik over, hvad

der publiceres for de offentlige midler; når det handler om at følge op på og undersøge effekten af forskningsrådenes Open Access policies; når det drejer sig om copyright spørgsmål, eller når det drejer sig om de små nationalsprogede tidsskrifter og monografier; for slet ikke at tale om forskningsdata, som er et langt mere kompleks område.

En menneskeret

Mens disse samarbejdstanker er på tegnebrættet, har Nordisk Ministerråd nu åbnet et nyt vindue mod verden med lanceringen af sin nye publikationsplatform. For det er ikke kun Caroline og hendes medstuderende på University College Sjælland, der får glæde af Ministerrådets nye kurs. Nyttевærdien er global for enhver, der vil vide mere om nordiske forhold. Alle vegne i verden vil man fremover kvit og frit kunne drage nytte af for eksempel den store forskningsindsats, der ligger bag Nordic Nutrition Recommendations, hvorved Nordisk Ministerråd er med til at opfylde Artikel 27 i FNs Verdenserklæring om Menneskerettigheder (1948): Enhver har ret til ... at blive delagtiggjort i videnskabens fremskridt og dens goder. ●

– Da jeg kom til som generalsekretær, fik jeg i opdrag at modernisere Nordisk Ministerråd med udgangspunkt i at øge nytten af det, vi gør. Jeg skal sørge for, at de nordiske lande får meget igen for de betydelige ressourcer og den politiske energi, de investerer i det nordiske samarbejde. Open Access er en naturlig del af dette moderniseringsopdrag, sagde Generalsekretær Dagfinn Høybråten i et interview til NordForsk Magasin 2013.

ÅNDEN, KØDET OG NORDLYSET

Da en nordisk meteor landede midt i Washington

Det er ikke mange måneder siden, at nordlyset strålede midt i Washington. Det er heller ikke længe siden, at lyden af nordiske sangere, musikere og stemmer fyldte Kennedy Centrets høje haller. Og måske sidder smagen af ny nordisk mad stadig på læberne hos Washingtons kræsne publikum. Nordisk Ministerråds kultur- og værdifremstød – Nordic Cool 2013 – indtog den amerikanske hovedstad i fire uger, og noget tyder på, at det var andet og mere end et frisk skvulp fra Norden.

AF JESPER SCHOU-KNUDSEN

For nok sluttede den store nordiske kulturfestival *Nordic Cool* formelt den 17. marts 2013, men selvom nordlyset blev slukket og pustet fra Norden igen blæste sin normale vej tilbage over Atlanten, giver Nordic Cool stadig genlyd og eftersmag. Også i medier, der nor-

malt ikke levner spaltmillimeter til det nordiske. *Monna Dithmer* fra det danske dagblad Politiken forklarer:

– I min egen medieverden var mine anmeldelser og Jakob Nielsens artikler om Nordic Cool i Washington den afgørende anledning til, at Politiken lavede en hel Nordic Cool

Kennedy Centret lå bogstaveligt talt badet i Nordlys, som oplyste hele den marmorbeklædte bygning, der ligger ned til den store flod Potomac midt i Washington D.C. Lyset, der konstant skiftede farve, kunne ved mørketid ses langvejs fra.

serie; her gik anmeldere inden for arkitektur, billedkunst, teater, film og klassisk og ny musik i dialog med en kollega i Norden og undersøgte, hvad der var op og ned i forestillingen om det nordiske inden for hvert fagområde, forklarer den danske teaterredaktør og kritiker.

Men ikke bare kunsten – også værdierne – ånden, kødet og sam-

fundsmodellen fra Norden fik plads både på forreste og bagerste række i Washington. Og det i en grad, så stoltheden og glæden fik lov til at spille på de store tangenter i *Kennedy Centret* – USA's føderale gral. Uden at det rungede hult:

– Aldrig før har jeg følt mig så nordisk. Blev faktisk helt rørt over pludselig at mærke, at jeg lille dan-

sker faktisk havde rod i noget større – en større nordisk kultur og ikke mindst natur. For der var jo klare fællestræk og forbindelseslinjer, der aftegnede sig efterhånden som jeg vandrede rundt. Selvfølgelig var det hele iscenesat, så man netop skulle få den helhedsfølelse af Nordic Cool, men det overraskende for mig var, at det faktisk gav resonans som andet end en ideel skåltaleforestilling om nordisk fællesskab, forklarer Monna Dithmer, der fulgte Nordic Cool på helt tæt hold.

Danske klodser, finske skjorter og nordisk kød

Under Nordic Cool var der da også plads til det hele; fornyelsen, gentagelsen og overraskelsen. Til kødet og til ånden. Og til alt det andet,

387.072 legoklodser, 56 færøske glasfugle, 1.270 finske skjorter, 30 nordiske forfattere, 100 koncerter, 3000 publikummer, der ikke fik billetter og over 150 timer med fuldt blus på kerneværdier og nordlys – for nu at sætte tal på bare noget af det.

– Det var også træ-elgene udenfor, der stod parat til at invadere den amerikanske kulturhøjborg, de store glasfugle der var trængt ind, den kæmpe skjorte-båd, designkjoler blandt birketræer, sammen med ismusik, kokkeseancer som teater samt nordlys-installationen, der indhyllede det hele.

alt det uventede, det indlysende og det selvlysende, til patos og ethos. Til de små brikker og de store linjer. 387.072 legoklodser, 56 færøske glasfugle, 1.270 finske skjorter, 30 nordiske forfattere, 100 koncerter, 3000 publikummer, der ikke fik billetter og over 150 timer med fuldt blus på kerneværdier og nordlys – for nu at sætte tal på bare noget af det.

Og nok sagde 16 nordiske ministre på rad, at de var stolte over de mange kunstneriske indslag, der fyldte Kennedy Centrets imponerende scener; men det var tilføjjelsen fra senatorer, donatorer, og kommentatorer, der for alvor fik den regionale selvfølelse til at svulme. Udover det kunstneriske fungerede kunsten også som døråbner for politikken og for værdierne, lød det.

Klog kuratering fra festivalens ledelse gav de nordiske værdier, kulturforståelse og politik vej gennem kunsten og ud til Kennedy Centrets publikum. Et møde, der åbnede øjnene på selv en meget krævende teaterredaktør:

– Det var ret overvældende at blive bombarderet med kunst fra de nordiske lande på alle fronter. Men det var netop det massive input, der gav effekten. Det var ikke bare i teaterforestillingerne, at jeg kunne se nogle fælles ting og temaer tegne sig: familien og fællesskabet i opbrud, forholdet til naturen, sansen for materialer, for lys og mørke samt det scenografiske design.

– Det var også træ-elgene udenfor, der stod parat til at invadere den amerikanske kulturhøjborg, de store glasfugle der var trængt ind, den kæmpe skjorte-båd, designkjoler blandt birketræer, sammen med ismusik, kokkeseancer som teater samt nordlys-installationen, der ind-

hyllede det hele. Og andetsteds blev der så toppet op med Anna Ancher udstillingen – selve hendes undersøgelse af lys og de små interiører og menneskene deri ramte plet i forhold til en nordisk tone, fortæller Monna Dithmer.

Nordiske fædre på bagsmækken

Med Nordic Cool fandt et helt nyt samarbejde også sin form. Nordisk Ministerråd arbejdede tæt sammen med de nordiske ambassader i Washington, og sammen med kunstgallerierne hjemme fra regionen har de ydet en imponerende indsats for at få det konkrete indhold i de nordiske kerneværdier til at lande lige midt i Washington.

Busser kørte rundt med barslende fædre på bagsmækken, feminister og højintellektuelle lesbiske diskuterede nordisk ligestilling versus amerikansk, nordiske økologiske råvarer blandede sig med amerikansk mos og majs i kantinerne på både Kennedy Center og National Museum for Women in the Arts.

Sammen med rækken af workshops, seminarer og de blottede nordiske følelser fra Bergmans Fanny og Alexander fik det både medier og mennesker til at spærre øjnene op. Både derhjemme i regionen og i Washington:

– Interessant at så mange amerikanere tog imod tilbuddet om at møde Norden, at der ligefrem var lange køer til forestillingerne og flere af panel-arrangementerne. Jo, Bjarke Ingels og BIG er tydeligvis et navn også i USA, men forcen ved sådan et fælles fremstød er, at pludselig blev en lysdesigner som Jesper Kongshaug også highlightet. Jesper Kongshaugs Nordlys var det, de fleste af

dem jeg snakkede med, fremhævede som den største oplevelse, beretter Monna Dithmer.

Jesper Kongshaugs lysinstallation Nordlys blev af mange da også betragtet som mest spektakulære indslag på Nordic Cool. Kennedy Centret lå bogstaveligt talt badet i Nordlys, som oplyste hele den marmorbeklædte bygning, der ligger ned til den store flod Pontomac midt i Washington D.C. Lyset, der konstant skiftede farve, kunne ved mørketid ses langvejs fra. Og allerede dagen efter festivalens åbning lyste den sågar på forsiden af Washington Post.

I sit tilbageblik undrer den erfarne journalist og kritiker sig dog også

over en af konklusionerne efter det store nordiske fremstød på USA's hovedscene:

– Gennemgående var det nok indtrykket, at det nordiske kan være en svær størrelse at operere med inden for stadig mere globaliserede kulturudtryk, men at der jo alligevel var fælles karakteristika at slå ned på. Det, der stod tilbage var klart paradokset: Mens vi internt i Norden ikke giver mange sure sild for det nordiske fællesskab, så opleves Norden i resten af verden som en helhed. Hvorfor i al verden bruger – og styrker – vi ikke det nordiske som fælles platform? ●

– Mens vi internt i Norden ikke giver mange sure sild for det nordiske fællesskab, så opleves Norden i resten af verden som en helhed. Hvorfor i al verden bruger – og styrker – vi ikke det nordiske som fælles platform?

FAKTA

Nordic Cool 2013 var en nordisk kunst- og kulturfestival i Washington. Nordic Cool 2013 blev til i et samarbejde mellem John F. Kennedy Center for the Performing Arts, Nordisk Ministerråd og de nordiske ambassader i Washington og de respektive kunst- og kulturudvekslingsorganer i de nordiske lande, samt Grønland, Åland og Færøerne. *Nordic Cool* er den hidtil største fællesnordiske satsning i USA og vakte betydelig

opmærksomhed blandt både politikere og medier i Norden og uden for Norden. Det samlede budget for festivalen var på cirka 45 millioner danske kroner. Hovedparten blev finansieret af Kennedy Center og centrets donorer. Nordisk Ministerråd bidrog med 4,5 millioner danske kroner, Nordisk Kulturfond med cirka 600.000 danske kroner, og de nordiske lande med cirka 1,2 millioner danske kroner hver.

En varm sommerdag midt i juni stod 25-årige Nathalie Anteskog fra Bollnäs i Sverige i et telt på Cirkuspladsen i Allinge og fortalte om sin rejse. Ikke til Bornholm men om sin 'jobbrejse' til Oslo. Hun diskuterede ungdomsarbejdsløshed med generalsekretæren for Nordisk Ministerråd, forskere fra Nordens Velfærdscenter og projektledere fra *Nordjobb* og *Jobbresan* i Nordens telt på Folkemødet.

– Jeg havde aldrig deltaget i en debat før og synes egentlig, at det

er ubehageligt at tale over for mange mennesker, men alle var meget afslappede og søde, så det var slet ikke så farligt, som jeg først troede, fortæller Nathalie Anteskog om oplevelsen i Allinge.

På debatmødet fortalte Nathalie, der er uddannet bachelor i interaktionsdesign fra Malmö högskola, at hun havde været arbejdsløs i halvandet år, da hun fik kontakt til *Jobbresan*, et projekt under *Nordjobb*, som hjælper unge svenskere med at komme til Oslo og finde job. Hun kom

POLITIK I ØJENHØJDE

Norden til debat i Allinge, Almedalen og Arendal

AF LOUISE HAGEMANN

til Oslo i december 2012 og fik efter en måned job som logistikassistent på Kuehne Nagel. Efter 4 måneder fik hun et andet job som teknisk supporter på Telenor, hvor hun stadig arbejder.

– Jeg fik følelsen af, at mange af de unge blandt publikum var lidt overraskede over, at jeg syntes at Jobbresan var et virkelig godt projekt. Det føltes som om, at mange troede, at jeg var blevet sendt til Norge af den svenske stat, fordi de ikke ville hjælpe alle de unge

arbejdsløse, som om jeg næsten var blevet tvunget i arbejde, men sådan er det jo virkelig ikke, understreger den unge svensker.

Fokus på de unge

Ungdomsarbejdsløshed stod højt på dagsordenen i det svenske formandskab for Nordisk Ministerråd, og et par uger inden Folkemødet holdt de nordiske statsministre topmøde netop om de unges situation. Dagfinn Høybråten, Generalsekretær i Nordisk Ministerråd, fortalte om de

mange initiativer, som politikerne allerede har sat i gang.

I teltet i Allinge blev de politiske udfordringer og visioner meget konkrete, og der var en livlig diskussion om, hvad man kan gøre endnu bedre for at hjælpe unge som Nathalie og andre i hendes situation.

– For mig personligt er det meget vigtigt at fortælle om den positive oplevelse, *Jobbresan* har været for mig, og hvor meget den har hjulpet mig til at komme i gang med mit liv efter en lang periode med arbejds-

Folkemødet på Bornholm fandt sted for tredje gang i 2013, og Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd havde for første gang et eget telt på den centrale Cirkusplads. Her deltog ministre, politikere, eksperter og borgere som Nathalie i debatter og events, som satte et nordisk perspektiv på den nationale debat.

løshed, hvor jeg har levet af socialbidrag, siger Nathalie.

Jobbresan er et godt eksempel på, hvordan man med blot lidt økonomisk støtte til rejse og ophold i det nye land og hjælp til jobsøgning kan hjælpe nogle af de mange unge arbejdsløse i Norden. Men det er jo langt fra alle, der som Nathalie er klar til at flytte og udnytte hele Norden som ét arbejdsmarked.

Politiske festivaler i Norden

Ungdomsarbejdsløshed var også et af temaerne på "Nordens Dag" under Almedalsveckan på Gotland, hvor også alle de nordiske samarbejdsministre var samlet og deltog i en debat. Almedalsveckan, der har

fundet sted siden 1968, hvor Olof Palme stillede sig op på en lastbil og holdt en tale, er det store forbillende for det danske Folkemøde, den norske Arendalsuka og finske SuomiAreena, der alle er kommet til de sidste par år.

Arendalsuka i Norge fandt sted for anden gang i 2013, og selvom ugen i høj grad var præget af startskuddet til den norske valgkamp, var der også plads til, at Islands statsminister, Nordisk Råds præsident og en række toppolitikere fra hele Norden diskuterede "Nordens plass i Europa".

Folkemødet på Bornholm fandt sted for tredje gang i 2013, og Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd

havde for første gang et eget telt på den centrale Cirkusplads. Her deltog ministre, politikere, eksperter og borgere som Nathalie i debatter og events, som satte et nordisk perspektiv på den nationale debat.

Forny et demokratisk dialog

Den store stigning i antallet af arrangementer og deltagere på de politiske festivaler rundt om i Norden vidner om et udtalt behov for at bringe den politiske debat ud af de vante rammer.

– I en tid hvor tilslutningen til de politiske partier falder markant, er det nødvendigt at revitalisere demokratiet. De sociale medier spiller en stor rolle, men de kan stadig ikke dække behovet for at mødes ansigt til ansigt i en direkte politisk debat, som den kan opleves netop i Allinge, sagde den danske formand for Folketinget Mogens Lykketoft, da han på et møde forklarede Folkemødets store succes.

Lykketoft og mange andre politikere sætter pris på den mere uformelle tone på Folkemødet. De nyder at være lidt mere 'på slap line' og have en direkte dialog med dem, som deltager og med publikum, der også har meget stor lyst til at blande sig i diskussionerne. Der er mange mere eller mindre professionelle lobbyister og debattører blandt publikum, men der er også en del helt almindelige borgere, og det giver en

helt anden og forfriskende dynamik til debatterne.

Som da en ung, kristen bornholmsk mand med kors om halsen pludselig rejste sig op under en debat på Folkemødet. Manden indledte en passioneret diskussion med Manu Sareen, dansk minister for nordisk samarbejde, kirkeminister og også børnebogsforfatter (!), om Oscar K. og Dorte Karrebæks kontroversielle fattigmandsbibel "Biblia Pauperum Nova", der var nomineret til Nordisk Råds nye Børne- og ungdomslitteraturpris.

Der var også mange spørgsmål til Nathalie fra publikum i teltet i Allinge, men dem klarede hun i fin stil og husker det sådan her:

– Det var en stor sejr for mig personligt at turde stå deroppe på scenen med så mange vigtige og dygtige mennesker og svare på spørgsmål som ovenikøbet var på dansk! ●

Der var også mange spørgsmål til Nathalie fra publikum i teltet i Allinge, men dem klarede hun i fin stil og husker det sådan her:

– Det var en stor sejr for mig personligt at turde stå deroppe på scenen med så mange vigtige og dygtige mennesker og svare på spørgsmål som ovenikøbet var på dansk!

FAKTA

Almedalsveckan i Visby på Gotland finder sted i første uge af juli og har eksisteret siden 1968. Med over 20.000 deltagere og 2000 arrangementer er det den største af de nordiske festivaler.
www.almedalsveckan.info

Suomi Areena har eksisteret siden 2006 og finder sted i juli måned i Pori sammen med Pori Jazz Festival.
www.suomiareena.fi

Arendalsuka foregår i Arendal i august og fandt sted for anden gang i 2013.
[www.arendalsuka.no](http://wwwarendalsuka.no)

Folkemødet i Allinge på Bornholm har eksisteret i 3 år og havde i 2013 over 1500

arrangementer og 15.000 daglige besøgende over 4 dage.
www.brk.dk/Folkemoedet

Jobbresan er et projekt under Nordjobb (Foreningerne Nordens Forbund) som hjælper unge svenske arbejdsløse med at komme til Norge gennem en startpakke med gratis rejse, ophold i en måned, sprogkursus og hjælp til jobsøgning. I 2012 deltog 71 unge og i 2013 er det 133 unge svenskere, som har fået hjælp til at komme til Norge og søge job. Af dem som tog afsted i 2012 var 79 procent i gang med arbejde, studium eller praktik, og hovedparten var i job.
www.nordjobb.org

POLITIK PÅ 140 TEGN

”Deltag i debatten!” Dette var kampråbet, da fem nordiske ungdomspolitikere overtog Nordens facebookside i en uge. Med et virtuelt politisk ungdomspanel fik de varmet godt og grundigt op under et af Nordisk Råds sessions centrale temaer: unges vilkår i Norden. Det gjorde de ved at invitere til en åben debat på deres egen banehalvdel: Sociale medier.

AF MARITA HOYDAL

”Bästa nordiska vänner, jag heter *Silja Borgarsdóttir Sandelin* och är president för Ungdomens Nordiska Råd. Jag ser väldigt mycket fram emot de närmaste veckornas debatt”.

Sådan blev Nordens Facebook-følgere den 21. oktober modtaget af finsk-islandske Silja Borgarsdóttir Sandelin, tidligere præsident for Ungdommens Nordiske Råd. Det velkendte svanelogo var skiftet ud med fem smilende ansigter, der sammen bød op til nordisk dialog under over-

skriften: ”Detta är vårt Norden”.

– Som vært for Nordens facebookside fik jeg mulighed for at komme i dialog med folk fra hele Norden. Sociale medier kan samle os på tværs af landegrænser, sprog og kulturer og skabe et rum, hvor vi kan gå i dialog om de emner, som interesserer os, fortæller Silja. Hun åbnede ballet med at stille et spørgsmål til de knap 4000 følgere på Nordens facebookside: ”Hvordan kan unge, som vælger at tage en længerevarende uddannelse, være

”Bästa nordiska vänner, jag heter Silja Borgarsdóttir Sandelin och är president för Ungdomens Nordiska Råd. Jag ser väldigt mycket fram emot de närmaste veckornas debatt.”

vi. Andre 'lytter jo med' på linjen og spreder budskaberne i deres egne netværk.

Sociale stormtropper

De nordiske lande er helt i front, når det gælder brug af sociale medier. I de fleste lande har over halvdelen af befolkningen en profil på Facebook – for Islands vedkommende er tallet helt oppe på 72,4 %. Vi er også godt med på Twitter, og der bliver 'liket', delt indhold og twittet på livet løs. En af dem, som selv bruger sociale medier til at sætte et skarpt spot på nordiske sager er *Jakob Esmann*, præsident for Ungdommens Nordiske råd. Også han var med i det tværnordiske ungdomspanel på Facebook.

– Det var ret cool at være repræsentant for det officielle nordiske samarbejde. Jeg fik mulighed for at diskutere social dumping med eksempelvis en finne, en svensker og en islænding, og det gav nogle helt andre vinkler, end vi ville have fået, hvis debatten foregik i det enkelte land.

Og interessen for nordiske spørgsmål? Det kræver hårdt arbejde, medgiver Esmann. Men den vokser kun, hvis nogen stiller sig

sikre på, at de kan få arbejde inden for deres område?”

Der tikkede 'likes' og kommentarer ind fra Finland, Sverige og Færøerne, og det gav ny viden, ifølge Silja. Fx om, hvilke problemer og barrierer, unge møder i de andre nordiske lande.

– Sociale medier handler meget mere om at udveksle viden end at kommunikere politiske budskaber. Man skal ikke bare sige noget selv, men lytte. Jo mere vi åbner ørerne og går i dialog, jo synligere bliver

– Vi kan lufte forslag, ideer og visioner og turde vise, at det kan være en lang proces at nå til enighed og resultater. Vi er jo mange forskellige lande og politiske fløje, så selvfølgelig er der uenigheder og indimellem konflikter. Hvorfor ikke åbne op for diskussioner undervejs og lade folk være med? spørger Jakob Esmann

frem og sparker liv i debatten. At vi stiller spørgsmål og involverer, frem for bare at informere.

– Vi skal sætte fokus på emner, som folk kan relatere sig til, og som berører deres hverdag. Når vi stiller os frem som mennesker, får det nordiske samarbejde et ansigt og en personlig stemme, siger Esmann. Han påpeger, at nordiske politikere har et stort ansvar i forhold til at drive interessen for nordiske spørgsmål i deres egne lande.

– Vi ved, at det er svært at få nordiske sager på forsiden af Aftenposten eller Politiken. Men hvis ikke medierne vil prioritere det nordiske stof, så må vi selv gøre det. Sammen kan vi skabe en nordisk dagsorden – fx på sociale platforme. Hvis ikke vi som nordiske politikere gør det, hvem skal så gøre det?

Debatten kører videre

Det politiske Norden slår især igenem under Nordisk Råds session.

Flere nordiske samarbejdsministre, bl.a. Manu Sareen, Alexander Stubb, Hadia Tajik samt forhenværende præsident for Nordisk Råd, Marit Nybakk, har været værter på nordens facebookside under sessionen. Men det er især Twitter, som simrer af aktivitet under hashtagget #nrsession og #unginorden. Silja Borgarsdóttir Sandelin og Jakob Esmann både deltager i og følger debatterne på Twitter, når hele Norden samles til politisk topmøde.

– Det er begrænset, hvor mange af os, der kan sidde inde i salen til Nordisk Råds session, men på Twitter er der ingen talerække. Når den svenske statsminister kommer med en udmelding om ungdomsarbejdsløshed, citeres han på Twitter, og det deles måske af en fagforeningsleder i Umeå og kommenteres af en ung arbejdsløs i Reykjavik. Pludselig kører debatten videre i nogle helt andre netværk af folk, som ikke normalt deltager i det nordiske samarbejde. 'Kommentatorsporet' på Twitter får sessionen ud til folk og åbner op for deltagelse, pointerer Borgarsdóttir Sandelin.

Synlighed kræver mod

Netop større åbenhed står højt på Jakob Esmanns ønskeliste til fremtidens nordiske samarbejde. På sociale medier kan folk selv deltage – og det kan de ikke på samme måde, hvis de åbner en avis eller tænder for fjernsynet, påpeger han.

– Måske er det naivt, men jeg synes, at det er vigtigt med åbenhed ud fra et demokratisk synspunkt. Nordiske beslutninger berører alle

i Norden, og derfor synes jeg, at vi skal lukke op for debatten og dialogen, siger han og fortsætter:

– Vi kan lufte forslag, ideer og visioner og turde vise, at det kan være en lang proces at nå til enighed og resultater. Vi er jo mange forskellige lande og politiske fløje, så selvfølgelig er der uenigheder og indimellem konflikter. Hvorfor ikke åbne op for diskussioner undervejs og lade folk være med?

Silja og Jakob stiller gerne op igen. Ikke bare til en uges debat på Facebook, men til det lange seje træk, der skal til, for at gøre det nordiske samarbejde synligt. Både i og uden for Facebook.

– Hvis vi selv går foran og viser, at vi brænder for det nordiske

samarbejde, så kan det sprede sig som små ringe i vandet, slutter Silja Borgarsdóttir Sandelin.

Debatugen på Facebook blev styret af Silja Borgarsdóttir Sandelin (Finland/Island), Jakob Esmann (Danmark), Henrik Nyholm (Finland), Johanna Lönn (Sverige) og Maria Kristine Göthner (Norge), alle Ungdommens Nordiske Råd. ●

FAKTA

Det sociale Norden

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd er aktive på Facebook, Twitter, LinkedIn og Instagram. Følg os, og deltag i debatten!

Facebook

- Facebook.com/nordensk (skandinavisk)
- Facebook.com/nordenis (islandsk)
- Facebook.com/pmnpn (finsk)
- Facebook.com/nordenen (engelsk)
- Facebook.com/nrlitteraturpris: Nordisk Råds litteraturpris
- Facebook.com/sdnordic: Sustainable Development the Nordic Way

Twitter

- twitter.com/nordensk (skandinavisk)
- twitter.com/nordenen (engelsk)
- twitter.com/nordenis (islandsk)

LinkedIn

- Follow company: The Nordic Council of Ministers and The Nordic Council

Instagram

- @Nordicways: Det nordiske samarbejde i billeder

TILLSAMMANS FÖR TRYGGHETEN

Pooling and sharing, interoperabilitet, materielförsörjning ... En djungel av försvarstermer gör det lätt att tappa bort ordet som all försvarspolitik egentligen handlar om: trygghet. År 2013 samarbetade de nordiska länderna, med bredare parlamentarisk uppbackning än någonsin, för att Norden ska vara den tryggaste regionen i världen. Hör tre röster berätta om hur de känner av det försvarspolitiska samarbetet på sin egen hud.

AV HEIDI ORAVA

Försvarsministern

Finlands försvarsminister *Carl Haglund* kan identifiera många framgångar när han blickar tillbaka på år 2013, året då han ledde Finlands ordförandeskap i det nordiska försvarssamarbetet NORDEFCO.

De nordiska länderna undertecknade ytterligare ett avtal om samarbetet inom taktisk lufttransport. Man etablerade ett nytt samarbetsområde för försvarsmaterialfrågor. De nordiska specialstyrkornas sjukvårdsutbildning samordnades

och utbildningen inleddes för första gången i Sverige i oktober. Sist men inte minst lyckades NORDEFCO samla de långsiktiga politiska prioriteringarna i en vision för det nordiska försvarssamarbetet.

– Visionen både understryker de nordiska ländernas vilja att fördjupa samarbetet och ställer upp klara mål till och med år 2020. Den är ett konkret och väl behövt redskap för planeringen på sikt och ger även de nordiska försvarsmakterna konkret och långsiktig politisk styrning, säger Haglund.

Nordiska rådet har enligt Carl Haglund bidragit med en ny dimension i den politiska styrningen, en parlamentarisk förankring för samarbetet i NORDEFCO.

– Detta har tvingat oss fundera på det folkliga stödet för samarbetet och påmint oss om en ökad öppenhet som borde vara en naturlig del av alla nordiska samprojekt. Utvecklingen har hjälpt mig som ordförande att försäkra att parlamentarikerna i mitt hemland har varit medvetna om ordförandeprogrammet under hela året. Motsvarande utveckling har skett i de andra nordiska länderna vilket har gett en positiv puff till hela NORDEFCO.

Haglund lyfter fram Nordiska rådets temasession om nordisk utrikes- säkerhets- och försvarspolitik i Stockholm som en höjdpunkt med många bra och livliga debatter.

– Jag uppskattar verkligen den aktiva parlamentariska debatten och det stora intresset som visas för det nordiska försvarspolitiska samarbetet. Även debatten om utvecklandet av det nordiska försvarssamarbetet som arrangerades i samtliga nordiska parlament och som för Finlands del ägde rum i somras var mycket intressant.

– Starkast i mitt minne förblir den rad av nordiska, nordisk-baltiska och Northern Group-ministermöten som vi arrangerade i Helsingfors i december. Mötet kulminerade då försvarsministrarna undertecknade visionen för NORDEFCO. Vad gäller den nordiska parlamentariska försvarsdebatten, så var den nordiska rundabordskonferensen om försvars- och säkerhetspolitik som arrangerades i Helsingfors i september en höjdpunkt. Den var ett gott initiativ och där fördes många intressanta diskussioner.

– Många nordbor vet att en nytta med det nordiska försvarssamarbetet handlar om gemensamma materielanskaffningar. Men det är i det mest komplicerade samarbetet, det kring förmågorna, som de största finansiella fördelarna kan dras, säger Puheloinen.

Militären

General Ari Puheloinen, kommandör för Finlands försvarsmakt, ser i NORDEFCO:s nya vision de politiska målsättningar han själv efterlyste vid rundabordssamtalet i september. Nu ser han fram emot ett nordiskt samarbete, såväl militärt som politiskt, som efter flera år av välfungerande pragmatism också lyfter de svåra frågorna på förhandlingsbordet.

– Många nordbor vet att en nytta med det nordiska försvarssamarbetet handlar om gemensamma materielanskaffningar. Men det är i det mest komplicerade samarbetet, det

kring förmågorna, som de största finansiella fördelarna kan dras, säger Puheloinen.

– Pooling, att vi t.ex. samarbetar om militär lufttransport, är den lättare biten. Sharing, d.v.s. då länderna på basis av ömsesidighetsprincipen kommer överens om att vissa förmågor bara upprätthålls i ett visst land och att dessa förmågor finns till allas förfogande, är mer komplicerat.

Enligt Ari Puheloinen har de politiska målsättningarna nu ställts på en tillräcklig nivå. Utmaningen framöver är att evaluera hur högt de nordiska länderna värderar samarbetet i förhållande till hur man hanterar de nationella skillnader som inte går att bortse ifrån.

– Det finns skillnader i processerna kring beslutsfattande och planering, men också skillnader i hur man förhåller sig till den nationella försvarsindustrin i respektive land. Här kan politiken utveckla och skapa bättre förutsättningar för framtidens militära samarbete, säger Puheloinen.

– Det är viktigt för mig att hålla i minnet hur betydande den politiska dimensionen är när man talar om försvarssamarbete. Därför var det intressant att se ett så brett intresse för det nordiska militära samarbetet som tog sig uttryck vid Nordiska rådets och NORDEFCO:s rundabordssamtal i Helsingfors.

Parlamentarikern

Höskuldur Þórhallsson är upplyft av den konstruktiva samarbetsandan kring försvarspolitiken i Norden. Som delegat i Nordiska rådet är han ett av islänningarnas språkrör i den nordiska debatten.

– Rundabordssamtalet i Helsingfors var väldigt nyttigt. Jag upplevde att de nordiska länderna mer än någonsin är villiga att samarbeta kring försvarsfrågorna. Varken Sverige eller Finland är med i NATO, men att båda länderna ändå vill öka försvarssamarbetet är ur mitt perspektiv väldigt positivt.

Island är medlem i NATO men saknar egen försvarsmakt. I februari 2014 övade svenska och finländska flygförband tillsammans luftrumsövervakning över Island för första gången.

– Islänningar i gemen är mycket fredsriktade och vill inte att Island ska delta i några militära operationer som helst. När det kommer till samarbete kring försvarspolitik, luftövervakning eller bekämpande av terrorism är inställningen däremot en helt annan, säger Höskuldur Þórhallsson.

Under året som gick gjorde Islands regering ett uppehåll i förhandlingarna om EU-medlemskap. Höskuldur Þórhallsson vill därför poängtera betydelsen av nordiskt samarbete också när det gäller andra säkerhetsförhållanden i Arktis.

– Nordiska rådets representanter lyfte också säkerhetsfrågorna vid rundabordssamtalet i Helsingfors. Både miljö- och personsäkerheten i Arktis måste beaktas bättre när trafiken och naturresursutvinningen ökar.

– Rundabordssamtalet i Helsingfors var väldigt nyttigt. Jag upplevde att de nordiska länderna mer än någonsin är villiga att samarbeta kring försvarsfrågorna, säger Höskuldur Þórhallsson.

Flexibilitet, realism, fördomsfrihet och ett långsiktigt perspektiv. Så sammanfattar Nordiska rådets president 2013 Marit Nybakk de viktigaste förutsättningarna för ett gott samarbete i försvarspolitiken – samarbetet för den nordiska tryggheten.

– Den specialisering och arbetsfördelning mellan länderna som finns i samarbetet – och som det ska resultera i – förutsätter att vi kan lita på varandra. Att solidaritetsförklaringen mellan länderna håller i en krissituation. Dessa frågor får vi jobba vidare med vid nästa rundabordssamtal. ●

FAKTA

Under Norges ledning styrde Nordiska rådet in sin vårsession på försvars- och utrikespolitiska frågor. Här beslutade rådet att ta initiativ till ett bredare rundabordssamtal för att stärka den parlamentariska förankringen av försvarsdebatten. Den 30 september samlades parlamentariker, försvarsministrar och militära representanter i Helsingfors.

NORDEFCO (Nordic Defence Co-operation) är ett politiskt och militärt organ för försvarssamarbete i Norden. NORDEFCO lanserade i december en vision för det nordiska försvarssamarbetet som sträcker sig till 2020.

Pooling (ofta nämnt tillsammans med sharing, se nedan): Beredskap att samarbeta med befintliga förmågor och materiel länder emellan.

Sharing: Länderna kommer sinsemellan överens om hur man upprätthåller förmågor på så sätt att en viss förmåga enbart finns i ett land och att denna förmåga finns till grannländernas förfogande vid behov.

SAMMEN MOD MADSPILD

En tredjedel af verdens fødevareproduktion bliver smidt ud eller går tabt på anden vis – et tab, der ifølge FN løber op i en værdi af knap 5.400 milliarder kroner årligt. Faktisk kunne man brødføde alle verdens underernærede mennesker flere gange med den mad, som bare smides væk alene i verdens rigeste lande. Det vil både de nordiske regeringer og en række ildsjæle nu gøre noget ved.

AF MICHAEL FUNCH

En af disse ildsjæle er *Selina Juul*, stifter af den danske forbrugerbevægelse Stop Spild af Mad. Hun modtog Nordisk Råds Miljøpris 2013 for sit arbejde med at vise nye veje mod mindre madspild i Danmark og vil nu gerne brede arbejdet ud til hele Norden.

Nye måder at mindske madspild

Selina Juul ser ikke mindst sit arbejde som en måde at bygge bro mellem høj og lav, mellem politikere i parlamenterne og manden på gaden.

– Folk som mig er med til at løfte de politiske visioner og flotte ord ud i virkeligheden, så der bliver skabt handling og forandring ude i befolkningen, mener Selina Juul, som allerede har fundet anvendelse for de 350.000, hun modtog i prispeng.

– Vi vil starte et nyt netværk, som skal optimere udnyttelsen af overskydende mad. Kort fortalt vil vi etablere et omfattende nyt system, et website og en app, hvor udbyder og modtager af den mad, som ellers ville gå til spilde, kan koordinere levering eller afhentning fra time til time, fortæller hun.

Førsteprisen i Nordic-Baltic Ad Competition on Food Waste blev uddelt på et madspildsevent, Juul arrangerede på Rådhuspladsen i København.

– I bund og grund handler det her om, at al mad, som produceres, skal spises og ikke ende som affald. I løbet af de kommende år, håber jeg at se et Norden, hvor bevidstheden om madspild er drastisk øget. Norden kan blive en foregangsregion på dette område, mener Nordisk Ministerråds generalsekretær Dagfinn Høybråten.

En sådan øget fleksibilitet vil mindske behovet for opbevaring og være med til at sikre en langt bedre udnyttelse af overskudsmad fra storkøkkener og overskud fra fødevareproducenter, supermarkeder med mere.

Med FN ud i verden

Nordisk Ministerråd samarbejdede i 2013 med FN om et projekt, der netop skulle gøre opmærksom på det stigende problem, vi har med madspild. Det skete i form af en nordisk-baltisk

plakatkonkurrence, hvor Selina Juul sad i juryen.

Førsteprisen i konkurrencen blev uddelt på et madspildsevent, Juul arrangerede på Rådhuspladsen i København. Her deltog både den danske fødevareminister, branchefolk som COOP og Unilever, såvel som hjemløseorganisationer og andre græsrodder. Både høj og lav mødtes om den fælles sag og 6000 mennesker blev bispist af overskudsmad.

Selina Juul modtog Nordisk Råds Miljøpris 2013 for sit arbejde med at vise nye veje mod mindre madspild i Danmark og vil nu gerne brede arbejdet ud til hele Norden.

Ved den lejlighed udtalte Nordisk Ministerråds generalsekretær Dagfinn Høybråten blandt andet:

– I bund og grund handler det her om, at al mad, som produceres, skal spises og ikke ende som affald. I løbet af de kommende år, håber jeg at se et Norden, hvor bevidstheden om madspild er drastisk øget. Norden kan blive en foregangsregion på dette område.

Konkurrencen var et led i en global kampagne, som FN's miljøorgan UNEP afholdt i samarbejde med FAO,

den globale fødevareorganisation, så allerede her er det nordiske budskab nået langt ud.

Høybråten, understregede også behovet for at se affald som en ressource, snarere end som et problem.

Fra madspild til grøn vækst

De nordiske statsministre har i samme ånd igangsat en række grøn vækst projekter. De skal alle udforske potentialet i et styrket nordisk samarbejde mod en mere bæredygtig økonomi. Et af disse handler om

madspild og skal blandt andet se på brug af madbanker på tværs af grænserne.

Her kan Selina Juul's initiativ for bedre at koordinere kontakten mellem udbydere og aftagere måske spille en rolle, ligesom et initiativ, hun ønsker at tage for at skabe et stort nordisk madspildsevent, kan være med til at skabe fælles fodslag på tværs af landene.

Der kan ellers være langt fra politiske målsætninger til konkret handling ude i marken, men faktisk kan modeord som grøn vækst sagtens vække begejstring også blandt græsrodderne.

– Begreber som grøn vækst og bioøkonomi er kommet for at blive. Vi er ved at løbe tør for ressourcer, så vi bliver nødt til at optimere vores forbrug og finde nye veje, siger Selina Juul, som ikke lader sig slå ud af politiske slagord.

Brun, gul, blå, grøn

Bioøkonomi er således et andet politisk modeord, som trods det abstrakte indhold dækker over både nytænkning og kreativitet.

Målet med et biobaseret samfund er at udnytte vore ressourcer bedre – og ikke mindst at undgå afhængigheden af fossile brændstoffer. Så hvad enten det drejer sig om det brune (affald), det blå (hav og sø), det

– Det er jo ikke noget der hedder os mod dem i så store spørgsmål, som vi arbejder med her. Politikere, embedsmænd, industri, erhvervsliv og folk på gaden, vi er alle i samme båd. Så kunsten er at gøre en indsats, der hvor man er, hver på vores måde, understreger Selina Juul.

grøn/gule (skov og mark) så handler det om at finde nye veje at bruge og ikke mindst genbruge ressourcer og råvarer.

I løbet af 2013 har der været en række indledende øvelser i det nordiske samarbejde omkring netop bioøkonomien og i de kommende år kommer flere nye tiltag, blandt andet i regi af det islandske formandskab for Nordisk Ministerråd i 2014 og i forbindelse med statsministrenes grøn vækst initiativ.

Men hvordan set alt dette ud fra ildsjælens perspektiv? Er der saft og kraft i den slags topstyrede initiativer eller drukner det hele i ord og bureaukrati?

– Det er jo ikke noget der hedder os mod dem i så store spørgsmål, som vi arbejder med her. Politikere, embedsmænd, industri, erhvervsliv og folk på gaden, vi er alle i samme båd. Så kunsten er at gøre en indsats, der hvor man er, hver på vores måde, understreger Selina Juul.

Det nordiske samarbejde handler ikke mindst om netværk, og hun lægger som Dagfinn Høybråten også vægt på Nordens rolle i verden.

– Hvis vi kan få noget op at stå i Norden omkring madspild, kan det jo tjene som eksempel i resten af verden, afslutter Selina Juul, som ser lyst på fremtiden for arbejdet mod madspild. ●

FAKTA

Nordisk Råds natur- og miljøpris 2013 blev givet til en nordisk erhvervsskabsindsats, organisation eller enkeltperson, som har udviklet et produkt, en opfindelse eller ydet en anden kreativ indsats, som øger ressourceeffektiviteten og dermed bidrager til at reducere menneskets negative fodspor i naturen.

FAKTA

De nordiske statsministre har søsat en grøn vækst initiativ, der skal se på potentialet i et nordisk samarbejde for bæredygtig vækst på en række områder. Der er i alt 10 projekter og et af disse handler om madspild. Se mere på norden.org/greengrowth eller læs webmagasinet Green Growth the Nordic Way på nordicway.org

FRA HVID PAVERØG TIL MODERNE TV

Vinderne af Nordisk Råds priser blev i år for første gang nogen sinde udråbt på direkte tv i alle de nordiske lande. I bedste sendetid inviterede Nordisk Råd til regional Oscarfest, der bød på både lykkelige og skuffede ansigter blandt de nominerede. Plus en masse kunstnere, en del politikere og nye tv-seere.

AF JESPER SCHOU-KNUDSEN

S idst både slikskålen og champneglassene kom frem på bordet samtidigt var under den svenske prinsesse Madeleines bryllup i juni. Og før det var det under den natlige tv-transmission af Oscaruddelingen i februar. Så for Anne-Marie Damm var det derfor helt oplagt at stille rekvisitterne til god underholdning frem den 30. oktober, hvor Nordisk Råd havde annonceret en direkte tv-transmission af Rådets nye Prisgalla.

– For mig er det altid forbundet med noget højtideligt og underholdende, når de store tv-stationer virkelig giver den gas ved store begivenheder. Jeg indrømmer blankt, at jeg sidder med foran tv-skærmen, uanset om det handler om åbnings-

ceremonien ved OL, royale bryllupper og begravelser eller Oscarfesten. Jeg kan virkelig godt lide fornemmelsen af at være vidne til de der store folkelige ting, og jeg kan ikke undgå at blive berørt. Samtidigt synes jeg også, jeg bliver lidt klogere. Både på sladder og sludder, fortæller Anne-Marie Damm.

Den 54-årige dansker var imidlertid ikke den eneste, der havde valgt at sætte sig foran fjernsynet og følge uddelingen af Nordisk Råds fem priser. Hun var en af de næsten en halv million tv-seere i alle de nordiske lande, der havde valgt at zappe over på Nordisk Råds Prisgalla. For første gang nogen sinde havde Nordisk Råd nemlig valgt at transmittere direkte fra en prisuddeling – denne

gang i Operaen i Oslo, hvor både afsløringen af vinderne og uddelingen af priserne altså blev vist direkte.

For øjnene af tv-seere fra hele Norden offentliggjordes vinderne af Rådets fem priser for Litteratur, Musik, Film, Miljø og som noget helt nyt – Børne- og ungdomslitteratur. En markant forandring i forhold til de sidste mange år, hvor annonceringen af vinderne og uddelingen af priserne har været skarpt adskilt. Ikke bare i forhold til hinanden, men også i forhold til det brede publikum i de nordiske lande.

Særligt Litteraturprisen – Nordisk Råds ældste og mest prestigefyldte pris – har været omgærdet af et nærmest mytisk ritual, når det gjaldt udpegning og offentliggørelse af vinderen. I månederne op til annonceringen af vinderne var det normalt, at de største og tungeste dagblade i Norden konkurrerede om, hvem der ramte plet i forudsigelserne af, hvem der mon ville vinde årets pris. Men alle måtte pænt vente til den hvide røg diskret steg op fra bedømmelseskomiteens sidste og afgørende møde.

Baggrunden for det nye tv-koncept var politisk og klokkeklart: Både uddelingen og Nordisk Råds priser skulle længere og bredere ud til befolkningen i alle de nordiske lande:

– Der har længe været ønsker om at løfte Nordisk Råds priser ind i en ny tidsalder og nå ud til et større publikum. Med denne ”Oscarlignende” prisceremoni professionaliserer vi nu afsløringen og uddelingen af Nordisk Råds priser og håber dermed at få endnu større opmærksomhed om Rådets prestigefyldte priser, sagde Marit Nybakk, præsident i Nordisk Råd, i forbin-

delse med lanceringen af det nye galla-koncept.

Som noget helt nyt blev navnene på prisvinderne altså først afsløret under selve prisceremonien. Og Nordisk Råd havde valgt at give spændingsfaktoren en ekstra tand ved at invitere alle de nominerede til Nordisk Råds priser til at være til stede i Operaen, hvor over 1.000 publikummer var mødt frem. Langt de fleste nominerede mødte op og var dermed med til at give hele gallaen det skær af Hollywood og Oscarfest, som Nordisk Råd op til 30. oktober også havde fået kritik for.

Blandt litterater og feinschmeckere i alle de nordiske lande var der i ugerne op til gallaen bekymring for, at Nordisk Råds priser nu ville drukne i glitter og glamour. Men foreløbige undersøgelser viser, at der aldrig i Nordisk Råds historie har været skrevet og talt så meget om priserne og prisuddelingen som i år. Og denne gang var det altså ikke bare litteraturkyndige læsere og kræsne radiolyttere, der fik priser for pengene. En halv million tv-seere blev det til. Samlet.

Det er ikke tal, der ved første øjekast imponerer. En halv million

Som noget helt nyt blev navnene på prisvinderne altså først afsløret under selve prisceremonien. Og Nordisk Råd havde valgt at give spændingsfaktoren en ekstra tand ved at invitere alle de nominerede til Nordisk Råds priser til at være til stede i Operaen, hvor over 1.000 publikummer var mødt frem.

Og der blev talt finsk; og takket på norsk; og jublet på dansk og sunget på svensk. Helt i ånd med ønsket fra Nordisk Råd: at nå ud til så mange nordboere som muligt med så bredt og flot udpluk af nordisk kunst som muligt.

tv-seere fra hele Norden er ikke tal, der kommer i nærheden af at true serier som Broen eller Borgen på seertal-livet. Men de første målinger tyder på, at det er normale tal for nye udsendelser, og det er i alt fald tilstrækkeligt mange til at fange en del af de borgere i de nordiske lande, som med deres nordiske skattekroner er med til at finansiere Nordisk Råds priser og det nordiske kultursamarbejde:

– Jeg må blankt erkende, at jeg aldrig havde hørt om andre nordiske priser end Nordisk Råds Litteraturpris. Og jeg må uden at rødme også være ærlig og sige, at jeg ikke rigtigt ved, hvad Nordisk Råd egentlig laver. Men nu er jeg da blevet en lille smule klogere – både på hvad Nordisk Råd er, men især når det gælder de øvrige priser. Det er da fantastisk, at der åbenbart også er en særlig pris for børnebøger i Norden, fortæller Anne-Marie Damm.

Den trænede danske tv-seer fortæller dog, at det også var udsigten til god og festlig underholdning, der trak hende til skærmen.

– Jeg blev selvfølgelig også lidt forført af det, som både Danmarks

Radio og aviserne havde skrevet om Oscarfest og prisgalla. Det plejer jo at lokke alle de kendte til. Dem var der til gengæld ikke så mange af, som jeg havde regnet med. Så der blev jeg lidt skuffet. Til gengæld var indslagene under uddelingen virkelig professionelle og underholdende. Men den danske kommentator snakkede alt for meget. Jeg fik slet ikke fat i alt det, de to unge værter sagde. Han mindede mig om Jørgen de Mylius, som i gamle dage kommenterede det internationale Melodi Grand Prix for Danmark, siger Anne Marie Damm.

Nordisk Råds Prisgalla har da også efterfølgende fået kritik for ikke at sørge for ordentlig oversættelse for de tv-seere, der ikke forstår dansk, norsk, svensk eller finsk. Og der blev talt finsk; og takket på norsk; og jublet på dansk og sunget på svensk. Helt i ånd med ønsket fra Nordisk Råd: at nå ud til så mange nordboere som muligt med så bredt og flot udpluk af nordisk kunst som muligt. Men udfordringerne med oversættelse og tekstning viste sig større end ventet, og Nordisk Råd tager derfor dette med i planlægning-

gen af næste års prisgalla i Stockholm.

Tilbage i Hellerup i Danmark sidder Anne-Marie Damm med sin helt egen oplevelse efter slikskålen er tømt og champagnen drukket:

– Prisgallaen i Oslo var godt nok ikke en rigtig Oscarfest, og kommentatoren snakkede alt for meget. Men det var helt sikkert en sjov og spændende oplevelse at komme helt tæt på, hvad de der priser egentlig er for noget. Tænk, at vi her i Norden også uddeler priser for både film og miljø. Det vidste jeg ikke, men så har jeg da lært noget nyt. Jeg skal nok se det igen næste år, slutter hun. ●

FAKTA

I samarbejde med NRK og Operaen i Oslo offentliggjorde Nordisk Råd vinderne af Nordisk Råds fem priser for Litteratur, Musik, Film, Miljø og som noget helt nyt – børne- og ungdomslitteratur. Vinderne af Nordisk Råds priser modtog sammen med prisen på 350.000 DKK også for første gang en helt ny prisstatuette.

Nordiska ministerrådet
Nordiska rådet

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

20
13

ANP 2014:701
ISBN 978-92-893-2696-4